

БЕЛАРУСКАЯ КРЫНІЦА | BIEŁARUSKAJA KRYNICA

Palityčnaja, hramadzkaaja i literaturnaja hazeta.

Adras Redakcyi i Administracyi:
WILNIA, ZAWALNAJA 1—1 (Wilno, Zawalna 1—1).
Redakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 4-aj uwieč.

HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Košty wydawannia pakrywajuc składki.
Podpiska u hod 4 zł., na puihoda — 2 zł.,
na 3 miesiacy — 1 zł.

Ці ідэал акту 25.III.1918 ідзе да сваёй маты?

(У 18-тыя ўгодкі абвешчання Незалежнасці Беларусі).

25 сакавіка 1918 г. ў Менску Рада Беларускай Народнай Рэспублікі абвешчала Беларусь незалежнай дзяржавай. У гэты дзень прадстаўнікі беларускага народу выявілі яго найвышэйшы ідэал — быць самастойным і ад нікога незалежным гаспадаром на сваёй зямлі.

Але выявіць волю чаго — адно, а правесці жаданае ў жыццё — другое. Гэна зрабіць лягчэй, а гэта куды трудней. І беларуская палітычная незалежнасць як ідэал праявілася, сьвету паказалася, але канкрэтных формаў не прыняла, фактам яна дагэтуль ня сталася. Чаму? А таму, што беларусы яшчэ за слабыя, яны яшчэ не дараслі да таго, каб здолець збудаваць Незалежную Беларусь. Трэба яшчэ нам шмат папрацаваць у-ва ўсіх галінах жыцця, каб ідэал сваёй незалежнасці прыбраць у рэальную вопратку.

Паўстае тут аднак пытаньне, ці агулам гэта калі настане, ці сапраўды Беларусь будзе калі незалежнай суверэннай дзяржавай? — Так, напэўна. Ёсць сусім пэўная падстава гэтак думаць і гэтага спадзявацца. Падставай гэнай ёсць факт, што ідэал незалежнасці Беларусі ўсцяж расце, разьвіваецца ў беларускай уяве, у псыхіцы беларускага народу, а гэтым самым ён рэалізуецца, у некаторым значэньні спаўняецца, прыбліжаецца да таго маменту, калі станеца сусім рэальным фактам. Пры абвешчанні незалежнасці Беларусі ідэал гэты, як сьведомы дзейнік, быў бадай выключна толькі ў псыхіцы інтэлігенцыі, масы-ж мала што путнае ў гэтым ідэале бачылі. Палітычная, такім чынам, нясьведомасць нашага народу — гэта галоўная прычына, чаму мы не збудаваці незалежнасці; у сьведомасці і ў волі беларускага народу ня было незалежнасці ідэалу столькі, каб ён мог стаць рэальным фактам.

Аднак з гэтага сусім ня вынікае, што ідэал незалежнасці няжывы, ня дзейць на народную псыхіку, не расьце ў ёй, не разьвіваецца і не выказвае імкнення стацца фактам. Наадварот — ён жыве і дзейць, толькі дзякуючы няспрыяючым беларускаму народу палітычным і іншым варункам, робіць гэта дужа павольна, часам сусім нязначна.

Першыя зьяўляюцца беларуска-палітычнага вызваленьня спатыкаем у Кастуся Каліноўска-

га. Але гэта былі сапраўды толькі зьяўляюцца, зародкі, імглістыя пачаткі. Палітычная незалежнасць народаў быўшага Вял. Кн. Літоўскага ў саюзе з Польшчай — вось палітычны ідэал Каліноўскага. Беларускае вызваленьне асобнага, самастойнага месца тут яшчэ ня мае.

У Грынявецкага і ў гоманцаў спатыкаем ужо вызвольны беларускі ідэал большым, значнейшым, хоць яшчэ так жа ня маючы самастойнага месца: Беларусь у агульнай расейскай фэдэрацыі — вось іх ідэал.

А ўжо пачынаючы ад Багущэвіча беларускі палітычна-вызвольны ідэал да таго ўзрастае, што пачынае апірацца на беларускім нацыянальным, самастойным грунце, што асабліва моцна зазначаецца ў прадваеннай Бел. Соцыялістычнай Грамадзе, хоць і яна яшчэ знаходзіцца пад уплывам фэдэрацыйных ідэяў з Польшчай.

Беларускі палітычна-вызвольны ідэал падчас сусветнай вайны і расейскай рэвалюцыі становіцца сусім самастойным, ён апынае ўжо Беларусь, як суверэнную дзяржаву і выяўляе нават волю чыну, факту. Доказам гэтага акт 25.III.18.

Праўда, чынам яму яшчэ стацца тады ня было суджана. Ён узноў мусіў схвацца ў душу народу і далей там аставацца. Але бяздзейным ён там не астаецца. Дзякуючы гэтаму ідэалу, беларускія народныя масы вызвольнай палітычнай думкай праймаюцца шторааз больш і шторааз больш усьведамляюць значэньне і патрэбу поўнай незалежнасці Беларусі на ўсіх яе этнографічных землях. А ўсё тое, што сяньня робіцца на беларускай культурнай і палітычнай ніве, ёсць фундаментам для будучай рэалізацыі ідэалу незалежнай Беларусі і ёсць адначасна доказам, што ідэал гэты сапраўды расьце, спаўняецца, ідзе да сваёй маты. Пазытыўныя-ж вынікі гэнай працы, ня гледзячы на цяжкія варункі, спатыкаем часткова і ў Заходняй Беларусі і ў Усходняй.

Выказвае сваю жывучасць, а гэтым самым як-бы псыхічную рэалізацыю і імкненьне стацца фактам, ідэал незалежнасці з 25.III.18 і сваёй сутнасьцю. А сутнасьць яго ў тым, што ён нічога ня канкрэтызуе, але прадстаўляе народу агульную ідэю незалежнасці, гэта знача — захочвае народ да такога жыцця, у якім ён сам быў-бы поўным гаспадаром на сваіх землях

ЖАМУНІКАТ

Беларускага Нацыянальнага Камітэту ў Вільні

Беларусы!

Акт 25 сакавіка 1918 году для Беларускага народу мае вялікае значэньне — гэта пачатковая зорка ў барацьбе Беларусаў за лепшую будучыню Народу, якая павінна сьвязаць заўсёды, пры ўсялякіх абставінах нашага народнага жыцця, нашы-раючы і палыбляючы веру ў перамогу.

Беларускае арганізаванае ірамадзянства ад 1918 году дзень 25 сакавіка — дзень Абвешчання Незалежнасці Беларусі актам 25.III.1918 г. — дзень Беларускага Народнага Сьвята з году ў год сьвяткуе з вялікай урачыстасьцю.

За прыкладам мінулых гадоў і сёлета 25 сакавіка — дзень Абвешчання Незалежнасці Беларусі — Беларусы павінны належна ўшанаваць.

Беларускі Нацыянальны Камітэт, як рэпрэзэнтацыя арганізаванага беларускага ірамадзянства Зах. Беларусі, заклікае ўсіх Беларусаў, — а тым больш арганізацыі, іх аддзелы і гурткі, — у дзень 25 сакавіка с.г. належна ўспомніць значэньне Акту 25.III.1918 г.

Беларускі Нацыянальны Камітэт сьвяткаваньне 18-чатых угодках Абвешчання Незалежнасці Беларусі ладзіць у Вільні ў нядзелю 29 сакавіка 1936 г. у залі пры вуліцы Завальнай 1 у ізткім парадку:

а гадзіне 19-ай (7-ай ўвечары) адбудзецца ўрачыстая акадэмія, на якой мр. М. Шкляёнак прачытае рэфэрат на тэму «Абвешчаньне Незалежнасці Беларусі; пасля рэфэрату вокальны канцэрт.

Вільня, дня 11 сакавіка 1936 г.

ПРЭЗЫДЫЮМ

БЕЛАРУСКАГА НАЦЫЯНАЛЬНАГА КАМІТЭТУ.

Здзейнасьці Бел. Інстытуту Гаспадаркі і Культуры

в. Лядкі, Стаўпецкага пав. Справаздача з здзейнасьці Гуртка Б.І.Г. і Культуры ў Лядках за 1935г.

Агульны гадзавы сход сяброў гуртка БІГК ў Лядках адбыўся дня 25.I. гэтага году ў памешканьні гуртка. Сход адбыўся ў прысутнасьці 41 асоб, з наступным парадкам дня:

- 1) Адчытаньне пратаколу папярэдняга сходу.
- 2) Справаздача з здзейнасьці гуртка за 1935 год.
- 3) Выбары ўраду гуртка на 1936 год.
- 4) Устанаўленьне пляну працы на 1936 год.
- 5) Абарона роднае мовы.
- 6) Бягучыя справы.

і завёў-бы такія парадкі, якія сам жадаў-бы. Тое, да чаго нават і марксызм імкнецца, дыктатуру пролетарыяту ўважаючы за пераходны перыяд, — што ў чалавеку-адзіны і ў чалавеку-народзе ёсць найпаражэйшае, як вольнасьць кіраваць сваімі думкамі і сваім жыццём, знаходзіцца ў ідэале з 25.III.18. У гэтым іменна і сіла яго жыццёвасьці, у гэтым і паруча таго, што ён, як рос і разьвіваўся дагэтуль, так будзе расьці і разьвівацца далей — аж да сваёй апошняй маты, аж да поўнай рэалізацыі, аж да здабыцця беларускім народам суверэннай незалежнасці.

На старшыню сходу быў выбраны Аляксандар Бенецкі.

1) Па адчытанні пратаколу сябрам Б. Камароўскім, перайшлі да другога пункту г. зн. да справаздачы.

2) За 1935 год Гурток БІГК Культуры ў Лядках зладзіў два аматарскія прадстаўленьні. Сяброўскія складкі аплачваюцца сябрамі сярэдня. Сяброў на 1936 г. 56 чалавек. Агульны даход за 1935 год выносіць 155 зл. 36 гр. Агульны расход — 126 зл. 04 гр. Сальдо: 29 зл. 31 гр. Бібліятэка-чытальня мае 111 кніг. Прачытана сябрамі гуртка ад 27.IX.35 году 233 кнігі, дзяцымі прачытана 56 кніг.

3) Выбары Ураду гуртка далі такія рэзультаты: старшыня — Уладзімер Бусько, скарбнік — Паўлюк Лагода і сакратар — Базыль Камароўскі, загадчык бібліятэкі — Паўлюк Лагода, ён жа скарбнік. Заступнікі сяброў Ураду гуртка — Хведар Мазюк і Уладзімер Бусько (сын Аляксандра).

4) Далей абгаварывалася справа падтрыманьня новаадкрытага коопэратыву сябрамі гуртка у в. Лядках, адчыненага коопэратывам „Поўня“ ў Браносаве, зарэгістраванага ў часапісе „Самапомач“. Пастаноўлена зладзіць 6 аматарскіх прадстаўленьняў, арганізаваць лекцыі і рэфэраты з беларусаведы, залажыць інспэкты дзеля выгаваньня флянсаў для вяsenніх конкурсаў. Кіраўнікамі інспэкту выбраны абсалвэнты гаспадарчых школ.

5) Пастаноўлена бараніць правую роднае беларускае мовы ў

польскіх школах на нашай Бацькаўшчыне.

6) У бягучых справах пастаноўлена дапоўніць бібліятэку новымі кнігамі, каторых у нас малавата.

На гэтым сход закончыўся.

Дадаткова да справаздачы з дня 25.І. г. г. паведамляем, што дня 7.ІІІ г. году адбыўся агульны надзвычайны сход сяброў гуртка Інстытуту ў Лядках дзеля выбару новага старшыні. Прычыны перавыбару выкліканы тым, што папярэдні старшыня, Бусько Уладзімер, пакліканы да адбывання вайсковай павіннасці.

1) Падаём склад новага Ураду: старшыня — Мікола Дунец з в. Лядкі, скарбнік — Паўлюк Лагода, ён жа загадчык бібліятэкі-чытальні, сакратар — Базыль Камароўскі. Заступнікі сяброў Ураду: Хведар Мазюк, 2) Бусько Уладзімер (сын Александра).

2) Пастанавілі дамагацца дзяржаўнае беларускае школы. Просім высласці інструкцыі дзеля вядзення справы; вышліце пару сотняў дэкларацыяў.

3) Наладжваем пры Гуртку БІГІК беларускі хор. Кіраўнікамі хору з'яўляюцца: Бусько Аляксей і Камароўскі Базыль. У хор запісалася 20 асоб, грамадзян з вёскі Лядак, пераважна моладзі.

4) Кіраўніком тэатральнае трупы выбраны Язэп Перэска з в. Лядак.

Просім падаць цану патрэтаў беларускіх выдатнейшых пісьменьнікаў і паэтаў, бо многія сябры жадаюць купіць на ўласнасьць сабе ў хату.

Р. С. Гурток БІГІК выражае шчырую падзяку за прысланыя кнігі для бібліятэкі і патрэты паэтаў.

ГРАМАДЗЯНЕ! КУПЛЯЙЦЕ І ВЫПІСВАЙЦЕ

беларускі літаратурна-навуковы кварталны журнал

„КАЛОСЬСЯ“

КНІЖКА ПЕРШАЯ (ПЯТАЯ)

каторага выйшла ўжо з друку і змяшчае багатыя літаратурны і навуковы аддзелы, а так жа вялікую і цікавую хроніку. Літаратуру рэпрэзэнтуюць творы Міхася Машары, Натальлі Арсеньневай, А. Бярозкі, Міхася Васілька, В. Адважнага, Я. Пачопкі, Антона Хмурнага, А. Чэмера, Вік-Рэно, Я. Бурака (Зах. Беларусь), Максіма Лужаніна, Кузьмы Чорнага (Усход. Беларусь). Апроч таго змешчаны цікавыя артыкулы на літаратурныя і навуковыя тэмы — А. Бужанскага, А. Саладуха, д-ра Грынкевіча, д-ра Грыба і інш.

Складка на „Калосьсе“ у год — найменш 4 зл., на асобную кніжку — найменш 1 зл.

Адрас: рэд. і адмін. „Калосься“, Вільня, Завальная 1—2.

Sprawy religijnyja u białoruskich masach

Białoruskaja kulturna-aświetnaja praca, paskolki jana wiałasja białoruskimi arhanizacyjami — zahłochła.

Ale mocna pamyliłusia toj, chto na padstawie tolki aficyjalnych danych zachacieł ćwierdzić, što białoruski ruch spyniłusia. Praca na wioscy wiadziecca — dy jašče i jakaja. Samoje żyćcio wypracawała dla jaje nowyja formy dastasawańnia da súčasnaści. Białoruskaja knižka i hazeta, a u dadatku wusnaja prapahanda — robiac wialikuju rabotu. Białoruskaje nacyjanalna-świedamaje hramadźianstwa što raz macniej paŭraja swaje ŭpływy, pad katoryja padpadajuć nawat čužyncy-asadniki.

Hetyja apoŭnija zusim pačali „aklimatyzoŭwacca“, a ichnija dzieci ničym nie adroźniwajucca ad białoruskich dzjaciej.

Kali ahulna-hramadźki naś „front“ znachodziłca z hetaha punktu hľadźańnia u dobrym stanie, to nliama zastaje čym ciešycca na „froncie“ carkoŭna-kaścielnym. Tut zastoj i zapraŭd-naja „mierzosć zapustienija“.

Carkwa i kaścioł tracił swaje ŭpływy nawat siarod starejšaha hramadźianstwa.

Carkoŭnija sprawy nikoha nia ci-kawiać, u wyniku čaho nihto nia cho-đa i zmahacca za białorusizacyju cark-ky i kaścioła.

Hetaki stan „zacikaŭlenija“ nie-białorusy tłumacząc tym, što narod naś nacyjanalna „nie dašpieŭ“, kab dama-hacca taho, čaho damahajucca, na-прыклад, ukraińcy, jakija wiaduć wo-struju baroćbu za ukraińizacyju carkwy.

U nas sprawy stajać kudy harej, ale nia z tej pryčyny. što nie „dašpieŭ“ narod, a prosta tamu, što jon stracił usiakaje zacikaŭleńnie żyćciom aficyjalna-pryznanych carkoŭnych usta-noŭ, i šukaje ciapier Boha u inšym kirunku. — Adna častka našaha narodu apyniłaśia u zwyčajnym bałšawickim biazbožnictwie, a druhaja — pajšła za prapahandaju rozných sektantaŭ, katorych raspladziłasia u nas, jak hry-boŭ paśla daždžu.

Chto tolki nia spekuluje ciapier na religijnym računici narodu?

Łaziac pa wioskach z biblijaj pad pazuchaŭ i dalarami u kišani babysty, žnyrajuć „placidziesiatniki“, prapawiedujuć nawuku Ewanelii roz-nyja typu z wyróżnym semickim wy-hladam i h. d. Usie jany wiaduć pla-nowaju akcyju jak siarod prawasłaŭ-nych, tak i katalikoŭ, biazsensoŭna pierakručwajuc zmiest św. piśma, pa-da-jućy siabie za apostalaŭ nowaj religii i nowaj morali. Adnačasna z hetym wi-a-duc zusim wyrazaju padryŭnuju rabotu u adnosinach da carkwy i kaścioła, i u hetym kirunku ničym nie adroźni-wajucca ad bałšawickich biazbožnikaŭ.

Dziŭna ŭsio heta wyhladaje, asab-liwa kali ŭziać pad uwahu, što absa-lutna nihto padobnymi sprawami nia cikawicca.

A „siaŭcy“ siejuć i pažynajuć pla-dy... Narod tracił dawier da ŭsiaho, tracił maralnija počatki, nie padtrym-liwaje damahajniaŭ u sprawie azda-ruŭleńnia carkoŭna-kaścielnaha żyćcia, bo nehuje jaho ahułam, a u swaich učynkach kirujecca prawam siłnaha.

Wioska z punktu hľadźańnia mo-ralnaha pajšła samapasać.

Kudy heta ŭsio prywiedzie?

šmat što u жыцці занадта ў ру-жовых колерах сабе прадстаўляе. Гэтым і тлумачыцца ягоная тут прысутнасць.

„Ідэоля“ накіраваныя „Мала-дой Беларусі“ ясны з уступнага слова. Вось змест іх: даюць ста-рэйшае беларускае грамадзянства, а няхай жыве маладая генэрацыя, маючая „цвярозз“ пагляд на жыц-цё. Вось-жа ў гэтай „цвяроззасці“ ўся й справа. У гэтай „цвяроззасці“ поўна хмелью нізкай амбіцыі, тупой інтрыгі і нэгацыі, адсутнасць ідэо-ласці і ідэалогіі. Ды тычасам у большасці аўтараў артыкулаў у „Мал. Бел.“ і моладасьць сумніўная, або й цусім ужо адцвіўшая.

Уся „Маладая Беларусь“ пера-плятана вершамі — арыгінальнымі беларускіх паэтаў Зах. Беларусі і перадрукамі паэтаў Беларусі Усход-най. Пераважаюць творы паэтаў Зах. Беларусі: М. Танка і М. Васіль-

3 БЕЛАРУСКАГА ЖЫЦЦЯ

Вечар беларускай паэзіі і пес-ні. У нядзелю 15 г. м. у Вільні ў залі УСБ адбыўся „Вечар беларус-кай паэзіі і песні“, ладжаны, афі-цыйльна, Беларускай Студэнцкай Саюзам і Т-вам Прыцяцеляў Бела-русаведы пры УСБ.

Зала, у якой адбываўся гэты „Вечар“, была ўдэкараваная бела-рускім гэрбам — Пагоняй і нацы-янальнымі — бел-чырвона-белымі сцягамі. Народу, пераважна мо-ладзі, было на „Вечары“ даволі многа.

Урачыстасьць „Вечару“ адкрыў, кароткай, але яснай і рэчовай пра-мавай, старшыня Бел. Студ. Саюзу Мік. Шчорс. Мгр. Ст. Станкевіч прачытаў рэфэрат аб маладой бе-ларускай паэзіі Зах. Беларусі, ро-блячы агляд творчасці нашых па-этаў: Міхася Машары, Міхася Ва-сілька, Натальлі Арсеньневай, Хве-дара Ільшэвіча, Бярозкі Аўгена і Максіма Танка.

Цікава, чаму мгр. Ст. у сваім рэфэраце абмінуў творчасць дру-гіх паэтаў Зах. Беларусі — Янку Быліну, Вількоўшчыка, В. Адваж-нага і інш., каторых і арганізата-ры „Вечару“ не „прынялі“ на па-рнас.

Пасля рэфэрату адбыліся аў-торэцытацыі і рэцытацыі вершаў паэтаў, абнятых рэфэратам Ст. Па-эзія Міхася Машары зместам і фор-май проста чаравала прысутных. Творчасць Міхася Машары, цяпер, безумоўна, займае першае месца ў Зах. Беларусі. На вялікую ўвагу заслугоўвае творчасць Максіма Танка, побач з ім Міхася Васілька, а так-жа Натальлі Арсеньневай і Аўгена Бярозкі.

Дапаўненнем вузкавата зарга-нізаванага „Вечару“ было выступ-ленне хору грам. Р. Шырмы, а так-жа солёвыя сьпевы грам. Л. Сасноўскай і грам. С. Савіцкага, паказваючыя багацьце мэлэдычнай беларускай народнай песні, уме-лую іх гармонізацыю і мастацкае выкананьне.

Новы беларускі лемантар. Бел. друкарня ім. Фр. Скарыны ў Вільні ў бліжэйшых днях канчае набор уло-жанага С. Паўловічам, новага бела-рускага лемантара пад назовам: „Першыя зярняtki“. — Беларуска грамадка для хатняга навучаньня. З многімі малюнкамі беларускіх мастакоў: Ул. Паўлюкоўскага, Я. Драздовіча і М. Васілеўскага. Вы-даньне Я. Малецкага. 1936 г. Разь-мер 8°—96 бачын.

У Зах. Беларусі даўно ўжо ад-чуваецца патрэба такога леманта-

Адказ знайсьці wielmi lohka...

A chto za heta paniasie adkaz-našć pierad historyjaj?

Nam zdajecca, što u pieršuju čarhu paniasuć jaje tyja, chto ŭstrymliwaje nacyjanalna - kulturnu-ju pracu białaruszaŭ i chto, sapraŭ-dy, z-za toŭstaha swajho puza nia bačyć taho, što tworucca na wioscy. Polonizacyjnaja chimera, jakoju ży-wiuc i kirujucca niedelokabačnyja lu-dzi, dała dla našaha kraju prosta fa-talnija wyniki, katoryja pačynajuć ad-čuwalla zusim wyrazna...

A. Pinčuk.

ра. Адзіная існуючая ў нас „Зорка“ ч. I—II для сучасных вымагаў жыцця не надаецца. „Зорка“ ме-ла на ўвазе перадусім школу, а ня хатняе навучаньне, — апрацована мэтадам, цяпер, бязумоўна, ўстарэ-лым і мала адбівае народны быт і сьветапагляд. У гэтым адношаньні лемантар „Першыя зярняtki“ зьяў-ляецца кніжкай зусім сваячаснай, новай і арыгінальнай, як па свай-му зьместу, так і па свайму мэтаду. І дзеці дарослыя аднолькава мо-гуць карыстацца гэтаю кніжкаю. Самае-ж галоўнае, новы лемантар ідзе на спатканьне тым імкнень-ням белар. грамадзянства, якія яно кладзе ў сувязі з шырока-падня-тай у апошнім часе акцыяй па-зашкольнай асьветы і самааду-кацыі.

Лемантар уложаны грамадкаю, і знаёміць так-жа з лацінкаю. Апра-ча ўласна — лемантарнага матар’-ялу, „Першыя зярняtki“ даюць ба-гатую чытанку, якая разложана на аддзелы: „Чытанка для дзяцей. Бе-ларусь і беларусы. Прырода і пра-ца на Беларусі. Культура і поступ. Вучэньне—сьвет, а нявучэньне — цьма.“ У канцы далучаны прак-тычныя парады для вучыцеляў.

Лекцыі ў Віленскім Аддзеле БІГІК. У нядзелю 15.ІІІ сёлета ў за-лі Бел. Інстытуту Гасп. і Культ. у Вільні адбылася публічная лекцыя старшыні Інстытуту кс. В. Гадлеў-скага на тэму: „Унія Вялікага Княз-тва Літоўскага.“ На гэтай лекцыі быў, між іншым, прыехаўшы з правінцыі, шырока вядомы і най-выдатнейшы з усіх маладых паэ-таў Зах. Беларусі — песьняр Мі-хась Машара. Усе прысутныя го-рача прывіталі паэта. У адказ на прывітаньні Міхась Машара выра-зіў падзяку і прачытаў кароценькі свой верш. Людзей, як заўсёды было многа.

— Прыпамінаем, што ў нядзе-лю 22-га сакавіка сёлета у той-жа залі БІГІК кс. В. Гадлеўскі прачы-тае чарговую гістарычную, навуко-ва-папулярную, публічную лекцыю на тэму: „Берасьцейская рэлігійная унія 1596 г.“ Пачатак лекцыі а 17-ай гадз. Уход вольны і бязплатны для усіх.

Лекцыя аб беларускім школь-ніцтве ў БСС. Дня 17.ІІІ 6. г. у Бе-ларускім Студэнцкім Саюзе адбы-лася лекцыя аб беларускім школь-ніцтве. Старшыня Саюзу студ. М. Шчорс шырока прадставіў змагань-не беларусаў за родную школу ў мінулых гадох і падчыркнуў вялі-кае значэньне адноўленай і ажыў-ленай школьнай акцыі цяпер.

Пасля была абгаварвана спра-ва паглыбленьня сужыцця бела-рускага-украінска-літоўскага сту-дэнцтва.

Пастаноўлена прачытаць ук-раінскім і літоўскім студэнтам не-калькі інфармацыйных рэфэратаў аб беларускім культурна-асьвет-ным, грамадскім і эканамічным жыцці.

Украінскія і літоўскія студэнты з свайго боку маюць прачытаць рад рэфэратаў для беларускага студэнцтва аб сваіх народах.

„Летапіс ТБШ.“ Нядеўна вый-шаў у сьвет пасля доўгага пера-

КНІГАПІС

„Маладая Беларусь“—літаратурна-грамадка-навуковы часопіс. Кніжка 1. Вільня, 1936 г. Бач. 72.

„Маладая Беларусь“, аддаўна роджаная ў атмасфэры ненавісьці і нэгацыі, да існуючай ужо бела-рускай культурна-навуковай працы, нарэшце ўбачыла дзеннае сьвятло.

Назоў — „Маладая Беларусь“ — настолькі нязручны, насколькі ада-граваны. Пад гэтым назовам выходзіў беларускі літаратурны часопіс у Пецярбурзе прад вайной пры блізім уцясці сьветлай памяці праф. Бр. Элімаха-Шыпілы. На но-вы й арыгінальны назоў „нашы ма-ладзья“ не здабыліся. Зьверху вы-гляд прасты, скромны, але даволі эстэтычны.

Рэдактар — В. Тумаш. Выда-

ка. Гаварыць аб іх тут ні будзем, бо гэта занадта расшырыла-б рамы гэтага артыкулу. Агулам толькі ска-жам, што бязмала ўсе мастацкія творы ў „Маладой Беларусі“ гэта яўны і прыемны кантраст да зме-сту большасці артыкулаў у гэтым часопісе.

Вось-жа збольшага гэтыя ар-тыкулы й разгледзім. Першы Ст. Станкевіч — „На шляхох новай беларускай паэзіі“ знаёміць нас з беларускім красным пісьменствам у Усх. Беларусі, падчоркаваючы даў-но ўсім ведамы факт, што белару-скія паэты і пісьменьнікі ў Сав. Бе-ларусі мелі сякую такую свабоду ў сваім творстве больш-менш да 1930 г., а што ад гэтага часу яны змушаны тварыць пад загад каму-ністычнай партыі. У гэтым аднак першым нумары Ст. Ст. гаворыць прадусім аб гэтым першым пэры-одзе беларускага пісьменства ў Са-

ветах, а аб другім абячае гаварыць у наступным нумары.

Далей ідзе артыкул М. Шка-лёнка — „Інтэлігенцыя ў беларускім культурна-грамадскім жыцці“. У гэтым артыкуле М. Ш. вылічае пяць заганаў, якія выяўляюцца ў нека-торых адзінак беларускай інтэлі-генцыі, як адсутнасць толэранцыі для інакш думачых, вузкі пагляд на беларускі народ і беларускую інтэлігенцыю, „генэральска“ хваро-ба, безадказнасьць, бясплодная кры-тыка. Слушныя ўвагі і дужа актуаль-ныя для галоўных арганізатараў „Маладой Беларусі“. У гэтых ува-гах М. Шкалёнка яны ўбачаць сябе, як у люстры.

А вось і спадара др. Янкі Стан-кевіча артыкул: „Повесьці й апа-вяданьні беларускіх (крывіцкіх) ле-тапісцаў“. Заданьнем гэтага арты-кулу — кажа ў дапісцы Я. Ст. — ёсьць пашырэньне здабытых наву-

Пісьмы з вёскі

На дзень 25 сакавіка.
(З Нясвіжа).

Дзень 25 сакавіка—гэта дзень вялікага беларускага народнага свята — гэта дзень пачатку палітычнага жыцця Беларускага народу. 25 сакавіка 1918 году, з усходам сонца, у сэрцы Беларусі, у Менску, Беларускі народ праз сваіх прадстаўнікоў у Радзе Беларускай Народнай Рэспублікі абвясціў Беларусь вольнай і незалежнай дзяржавай.

На суджана было тады Беларусам кончыць будову свайго Дому—жорсткі лёс Беларускага народу няміласэрна аслабіў яго сілы. Але зламаныя фізічнай сілай воля народу не аслабела і ўсцяж мацнее. У беларускім народзе крэпнучы сілы і расце надзея на поўнае здзяйсненне Акту 25 сакавіка 1918 году. К. М.—в.ч.

Дамагаймся беларускай школы.
(З Баранавіцкага пав.).

Чытаючы „Беларускую Крыніцу“ знаходзім артыкулы з усіх старонак нашай зямелькі. Адсюль сыплюцца і сьвечыць у вочы словы: — дамаганьне роднай школы, здабываньне асьветы і культуры, барацьба з цемнатой. — Аб гэтым падаю і я пару слоў: паводле сваіх спасьцярогаў з жыццёвых хваляў, якія кідаюць чалавека на ўсе стораны, паказваюць добрае і злое, мучаць, вучаць і гартуюць на ўсё.

Беларускія дзеці і моладзь добра знаюць значэньне навукі, маюць здольнасьці і ахвоту да яе, але ня маюць у роднай мове школы і гэта найбольшая балаячка, якая ўсіх мучыць. З мусу трэба вучыцца ў польскіх школах. І тут кожны паказвае што можа і ўмеє.

Вось маленькі абразок з адной польскай, фэхавай школы. Было ў ёй каля 30-ці вучняў. З гэтага ліку трэцяя частка—беларусы, хоць яўна да сваёй нацыянальнасьці прызнавалася толькіх 6-х.

Беднаму беларусу трудны доступ і ў польскім сярэдняй школы, бо не пасільная высокая аплата за навукі.

Без навукі жыць ня можна. Даволі сядзець нам ціха. Трэба нам з другімі народамі зраўняцца. Трэба нам сваёй беларускай школы і арганізацыі.

Дык дамагаймся роднай школы!

Сьцёпка Змора.

Яшчэ крыху аб Дзятлаўскай царкве.
(Наваградчына).

Справа Дзятлаўскай царквы парушалася ў «Беларускай Крыніцы» ня раз. Шмат пісалася аб тым, як ніводзенная Дзятлаўскай царквы прыходу сапраўды шчыра ня ўзяўся за належнае вырашэньне справы гэтай царквы. Кожны толькі шмат гаварыў аб царкве, але нічога не рабіў. На шчасьце, апошнім часам узяўся за справу Дзятлаўскай царквы ведамы, як добры пастыр свайго стада, благачынны айцец Камар. Ён шчыра і няўтомна працуе цяпер над тым, каб даць урэшце Дзятлаўскаму прыходу новую вялікую мураваную царкву, у якую маглі-б сабірацца на малітву ня толькі свае прыхаджане, але і вакалічныя. Такім чынам справа Дзятлаўскай царквы ўжо зрушана з мёртвага пункту.

Сьлёзнавок.

З Алісееўскага і Яглеўскага прыходаў, Косаўскага павету. На нашых два прыходы ёсьць адзінная настаяцель. Сам ён маскаль і да сьведомых беларусаў адносіцца вельмі няпрыхільна.

У царкве гэты поп трымаецца расейшчыны, у школах-жа — вучыць праваслаўных дзяцей рэлігіі папольску.

За рэлігійныя пасьлугі ў царкве бярэ ён дарага. Найбольш ня любіць наш поп тых асоб, якіх дамагаюцца ўвядзеньня ў царкву роднае беларускае мовы.

Дзеля гэтага ня дзіва, што з кожным днём што-раз больш людзей адварочваецца ад царквы.

Каб гэтага ня было, трэба, каб настаяцелем нашых прыходаў быў свой чалавек і каб пропаведзі гаварыў пабеларуску.

Старэйшым.

W. Ragowo, Bielostockaha paw. Nad rakoj Narwaj još kutočak, hdzie żywuć cikawija ludzi. Heta budzie adna tolki wioska Ragowo. Jana, jak wioska, to ništo sabie, ale i sa świečakaj nawat świedamaha bielaruska tam nie znajdzieš. A treba думаць, što jana kaliści byla bielaruskaja i ciapier u sapraŭdaści, to jana još bielaruskaja. Kala jaje susiednija wioski, dyk i hadajskija i bielaruskija. Takija, naprykład, jak Paŭki i Ruščany. Wiosku Ragowo i ludzi u jej prazywajuć „miaŭkunami“, zatoje, što jany hawo- raču papolsku, zaŭsiody wyhawarwajuć „miaŭ“ zamiest „miał“.

Ragowo nia još ślachockaja wioska, najboľš moža adzin tam zamia- ŭsia ślachcic. U hetaj wioscy bielaruskich hazetaŭ nie čytajuć. Ad usiaho bielaruskaha heta wioska staic du- ŭa daloka. Tam ludzi pabielarusku i hawaryć nia ŭmiejuć — jany zahubili swaju rodnuju, bačkaŭskuju mowu. Ragowo chaj budzie piaraściorahaj dla ŭsiech bielaruskich wiosak.

Choć usie kataliki u hetaj wioscy, to ŭ wialikaju pabožnaść jany nia hu- lajuć, a ŭ palitycy, to jany pierawa- ŭna lewyja. Wialikaha ŭmoŭstwa ŭ hetaj wioscy tak sama nie zdarajacca. Usie tam ludzi biednyja. Nawiarnuć našych ragowcaŭ da bielaruščyny, dyk wielmi ciažka. Tolki tady-b ragowcy stalisia-b, jak treba bielarusami, ka- li-b chto nad imi specyjalna papra- cawaŭ. B.

Maładowa, Rajčanskaj wol. Nawahradzkaha paw. Wialikaja našaja wioska lažyć u pryhožaj miastowaści, dzie kaliś rašli našyja ślaŭnyja lasy. Ciapier pašla ich i śled zastyŭ — usie spyli wadoj Niomana ŭ čužyja staronki. Sumna i ciažka robicca na serycy, kali padumaješ ab hetym, ale jašče horš stanowicca, kali hlanuć na našuju ciapierašniuju moładź.

Kaliś cikawiasia našaja moładź i bielaruskaj knižkaj i hazetaj, a ciapier dyk prawodzić čas tolki na hulni ŭ karty, prajhywajućy časta apošni, ciažka zapracawany hroš.

Darahaja moładź, apamiatajsia, nie marnuj času, a waźmiasia lepš za bielaruskuju knižku i hazetu, jakija pakažuć tabie darohu da lepšaha žyćcia!

Маk.

Chorošć miastečka, blizieŭka Bielastoku. Niadaŭna chacieli jaho skasawać, jak miastečka i pryłučyć da hminy, ale mieščaninie hetamu spraciwilisia i, zdajacca, da hetaha nia dojdzie. Što bielaruskaha još u Cho- raščy, dyk ab hetym skazać štoś ciažka. Ksiondz bielarus tut, jak prefekt, u škole pracuje i čujem my, što ŭ špi- tali našym još adzin dochtar bielarus. U našym miastečku jašče mnohija żywuć, jak kažacca, starym impetam, heta znača: u časach kryzysawych jany daŭniejšynnu pahaniajuć. Siadziać pa karčmach i adtul wychodzić nie- ćwiarozymi. Žonki i dzieci ich plačuć. Joś wiedama, što takija ludzi biaz ćwiordych charaktaraŭ i hetak kudy wiecier wieje, tudy wielmi lohka pa- chilajucca. Ale mima ŭsiaho hetaha ŭ našym Choraščy lažyć niejki hlybo- ki, musić, bielaruski duch, jaki silna ciahnie naša miastečka ŭ heny bok, hdzie lažać usie bielaruskija miasteč- ki. Njama tolki ŭ nas nikoha takoha z nas samych, kab hety bielaruski naš duch ażywić, padniać i pastawić jaho na ŭlasnija bielaruskija nohi.

Сh.

Руда, Косаўскага пав. У нашай вёсцы ёсьць польская арганізацыя дабравольнае пажарнае стражы. Да яе належаць нашыя хлопцы—ўсе сьведомыя беларусы—і тут вядуць сваю беларускую культурна-пра- сьветную працу. Выпісалі беларускую часопіс, на вярчэрніх курсах вуча- ца пабеларуску і стараюцца да-

стаць дазвол на зладжаньне бела- рускага прадстаўленьня.

Браты! Усе, як адзін, працуй- ма на беларускай культурна-асьвет- най ніве, чытайма, як найбольш беларускія газеты і кніжкі, ладзь- ма свае прадстаўленьне, дамагай- мася роднае школы і роднае мо- вы ў святах і наагул змагайма- ся за ўсё нашае беларускае!

Стражак.

м. Турэц, Стаўпецкага пав. На- шая моладзь зладзіла 23.ІІ. сёлета беларускае прадстаўленьне, на якім была адыграна камедыя „Цешча ў дом, усё ўверхднем“ і дэклімавалі- ся вершы Я. Купалы і Я. Коласа.

На гэтым прадстаўленьні было каля 250 асоб. Быў так-жа і прад- стаўнік улады, які громка заяўляў сваю прысутнасьць. Усе прысутныя былі надта здэвалены з белару- скага прадстаўленьня; асабліва моц- нае ўражаньне на нашых людзей зрабілі прадэклімаваныя, гарачыя, патрыстычныя словы нашых най- большых песьняроў-пракоў бела- рускага адраджэньня.

Прысутны.

Ласіца, Норуцкай вол. Пастаў- скага пав. Наше сялянства ня ёсьць зусім ужо такое беднае, як гэта бывае ў іншых мясцовасьцях, але страшна цёмнае і нясьведамае. Шмат нашых людзей неразважна марнуе і губіць сваё здароўе, і грошы, і час, а нават часта і ўсю сваю сям'ю ў карчме.

З прычыны сваёй нацыяналь- най нясьведамасьці частка нашага сялянства, асабліва праваслаўныя, памылкова ўважаюць сябе „рускі- ми“, а другая частка, перадусім ка- талікі — „польскімі“.

Гэткае зьявішча ёсьць ненар- мальным сяньня — у часе белару- скага нацыянальнага адраджэньня, у часе сяньняшняга вялікага ў-ва ўсіх галінах культурнага жыцця поступу.

Заклікаю ўсіх нашых людзей да асьветы, навукі, да арганізацый- нага жыцця.

Браты Беларусы! Выпісвайце і чытайце свае родныя беларускія кніжкі і газеты, якія вам скажуць да чаго павінны Вы імкнуцца, чаго дамагацца і за што змагацца.

Сьвядомы.

в. Сенкевічы, Косаўскага пав. У нашай вёсцы так, як і ў другіх, адна бяда ды гора. Сквэстратар езьдзіць з паліцыяй і забірае апи- саныя рэчы за падаткі.

15.ІІІ. г. г. хадзіў у нас па ха- тах акцызынік і пытаўся якой соль-

лю сольцы нашых людзі сабе ежу. А ў нас з гора пачалі ўжываць для сябе быдлярскую соль, як найтанней- шую.

6.ІІІ. хадзіў па хатах войт і зьбіраў збожжа ў магазын. Нека- торыя сяляне ўжо даўно збожжа зусім ня маюць нават на хлеб, не гаворачы ўжо аб пасеве.

Вёска ўся аж стогне ад усяля- ких бед, а палёгкі нікуль ня ві- даць. Вось тут і жыць...

Селянін.

W. Baciuty, Bielostockaha paw. Baciuty wialikaja bielaruskaja wioska. Staić jana nad rakoj Narwaj, pad zamymi łapami, pry železnej darozie i pry śasie, što idzie z Bielastoku ŭ Sa- koly. U hetaj wioscy pierawažna pra- wasłaŭnyja, katalikoŭ nadta mała. U nas achwotna hornucca da aświety. Bački pasyłajuć dzieci u bielastoc- kija školy. Wučnioŭski ciahnik prywo- zie i adwozie ŭ školy našyja dzieci. Kaliści ŭ našaj wioscy dobra pracu- wała T.B.Š. Studenty z uniwersytetaŭ čytali ŭ nas pabielarusku referaty. Dziakujućy bielaruskaj świedamaści, narod naš u wioscy i ciapier nadta mocna trymajecca bielaruščyny i pra- wilna haworyć pabielarusku. U minu- łym hodzie ŭ našaj wioscy zdarylasia niaščasć. U nas było wiasielle. Z čužych wiosak najechała farsistych haściej. Ni z toho ni z siaho pačali jany bicca. Jak tam było, dobra ab hetym ništo nia wiedaje. Ale adna- ho čalawieka zabili tady na śmierć. Byŭ sud i astroh. Mnohija ŭ nas rybu łowiać i z hetaha niešta sabie majuć. Wioska naša pajšla na chutary. Na wynos wyjšła z wioski nia duža mno- ha ludzi. Jany pabrali sabie mnoha ziamli-piaskoŭ, bidajuć i harujuć ciapier u plaskoch kapajućysia. Na poli budujuć sabie wietram padšytyja chatki. Ciažkawata im zawodzić pa- radki na nowaj stalibie. T.

Naša pošta

P i n č u k. Dziakujem, spadziamosia at- rymliwać ad Was mataryjały časćlej.

Ł o ś. Atrymali, dziakujem, prysylajcie, jak зможэце. Pišćcie lepš prozaj, wieršaŭ Wašych nie atrymali.

Ł a p a t a. Wajskowy padatak još i Wy hetamu padatku padlahajecie. Bačka płacić za syna padatkaŭ nie abawiazany.

P r y s u t n y m. Karaspendencyi, papra- wiŭšy, drukujem. Treba było awanturnika zaskarżyć wyšejšym uładam.

C h m a r k a. Dziakujem, skarystajem, prośbu spoŭnili.

S u s i e d. Karaspendencyju nadruku- jem u nastupnym numary.

P. K. Atrymali, dziakujem, skarystajem.

Ужо выйшла з друку:

„Інструкцыя як дамагацца дзяржаўнай публічнай беларускай школы“.

Выдана яна ў форме кніжкі разьмеру 8—16 бач. Інструкцыя гэта змя- шае выпіску з дзяржаўнага кодэксу важнейшых артыкулаў аб арга- нізацыі беларускага школьніцтва, падае практычныя рады, як дамагацца беларускае школы, а так-жа падае ўзоры заявы і дэкларацыі, патрэбныя пры дамаганьні роднае школы.

Інструкцыі, фармуляры дэкларацыяў і заяваў на жаданьне высылаюцца ўсім бясплатна. — Выпісць іх можна з Школьнага Сакратарыяту: Вільня — Каралеўская 3—8.

Беларусы павінны чытаць і пашы- раць беларускую прэсу:

1. „Беларуская Крыніца“ XX год „Bielaruskaja Krynica“, выдань- ня, палітычны, грамадзкі і літаратурны часопіс, выходзіць што тыдзень. Пад- піска на год 4 зл., на паўгода — 2 зл. Адрас: Red. „Bielaruskaja Krynica“ Wil- no, Zawalna 1—1.

Адрас: Red. „Ślach Moładzi“, Wilno, Za- walna 1—2.

2. „Самапомач“— „Samaromač“, V год выданьня, адзіны ў нас бела- рускі коопэратыўна-гаспадарскі часопіс, выходзіць рэгулярна што ме- сяц. Складка на год 3 зл., на паўгода 1.75. Адрас: Red. „Samaromač“, Wilno, Polocka 9—4.

4. „Chryścijanskaja Dumka“, 9-ty hod wydańnia, bielaruski katalicki časopis, wychodzić rehularna što miesiac. Papiška na hod 3 zł., na paŭhodu — 1.50 zł. Atras: Red. „Chryścijanskaja Dum- ka“, Wilno, Zawalna 1—2.

3. „Шлях Моладзі“, VIII-мы год вы- даньня, часопіс беларускай моладзі, выходзіць рэгулярна што месяц. Пад- піска на год 2 зл., на паўгода 1 зл.

5. „Praleski“, 3-ci hod wydańnia, bie- loruski dziciaŭ časapis, wychodzić što miesiac. Papiška na hod 1 zł. Atras: Red. „Praleski“, Wilno, Zawalna 1—2.

Беларуская газета найтанейшая і найдаступнейшая. Пробныя ну- мары (апрача „Калосьска“) на прос-бу высылаюцца бясплатна.

6. „Калосьска“, 2-гі год выданьня, беларускі літаратурна-навуковы ча- сапіс, выходзіць раз у тры месяцы. Склад- ка на год 4 зл. Адрас: Red. „Kaloś- sie“, Wilno, Zawalna 1—2.

Пішэце выразна свае адрасы!